

Organizačno-taktický reflex policajta prvého kontaktu (služby poriadkovej polície) na mieste vzniku (zjavne identifikovateľných) policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru

Mário Kern¹
Boris Löffler²

Abstrakt: *Vedecká štúdia „Organizačno-taktický reflex policajta prvého kontaktu (služby poriadkovej polície) na mieste vzniku zjavne identifikovateľných policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru“ je súčasťou záverečných výstupov vedeckovýskumnej úlohy VÝSK. 266 „Pôsobnosť policajtov prvého kontaktu na mieste policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru“. Štúdia charakterizuje v teoreticko-spoločenskej rovine policajne relevantnú udalosť ako spúšťací element následných policajno-bezpečnostných činností verejno-poriadkového charakteru. Autori charakterizujú environmentálnu kriminalitu ako obsahovú náplň rozsiahleho spektra policajne relevantných udalostí vznikajúcich v Slovenskej republike. Autori vedeckej štúdie vymedzujú stálu službu, hliadkovú službu, obchôdzkovú službu ako nosné organizačno-taktické formy činnosti služby poriadkovej polície, prostredníctvom ktorých táto pôsobí na mieste pri vzniku policajne relevantných udalostí alebo v jej súvislosti. Nosnú časť štúdie tvorí výpočet konkrétnych aktivít a činností realizovaných v priamej nadväznosti na vzniknutú policajne relevantnú udalosť ktorú označujem ako zjavne identifikovateľnú.*

Kľúčové slová: *policajne relevantná udalosť, environmentálna kriminalita, organizačno-taktické formy činnosti, stála služba, hliadková služba, obchôdzková služba, zjavne identifikovateľná udalosť environmentálneho charakteru, policajt prvého kontaktu.*

Abstract: *The scientific study „Organizational-tactical reflex of the first contact policeman (Order Police Service) at the scene of apparently identifiable police relevant environmental events“ is part of the final outputs of the research task VÝSK. 266 „The activity of first contact policeman at the scene of police relevant environmental events.“ The study characterizes a police relevant event in a theoretical social context as a trigger element for subsequent police security activities of a public order nature. The authors describe environmental crime as the substantive content of a wide range of police relevant events occurring in the Slovak Republic. The authors of the scientific study define permanent service, patrol service and inspection service as the main organizational tactical forms of activity of the order police service, through which it operates at the scene when police relevant events occur or in their context. The main part of the study consists of calculating specific activities and actions carried out in direct connection with the police relevant event that I refer to as clearly identifiable.*

Keywords: *police relevant incident, environmental crime, organizational tactical forms of activity, regular duty, patrol duty, clearly identifiable event of an environmental nature, first contact police officer.*

¹ Ing. Mário Kern, riaditeľ odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality NCODK Prezídia PZ

² doc. JUDr. Boris Löffler, PhD., vedúci katedry policajných vied Akadémie PZ.

Úvod

Medzi policajne relevantnými udalosťami a činnosťami polície je úzka a logická súvislosť a nadväznosť. Podľa toho, o aký druh a dynamiku vývoja, resp. zmenu vo vývoji policajne relevantných udalostí pôjde, závisí aj druh, kvalita a úspešnosť realizovaných policajných činností. Práve z tohto dôvodu sú pre výkon a realizáciu špeciálnych policajných činností dôležité zákonitosti vzniku, zmeny a zániku policajne relevantných udalostí. Policajne relevantné udalosti podmieňujú vznik, priebeh a zánik policajne relevantných situácií.

Policajne relevantná udalosť je dej, ktorý sa pripravuje, vzniká, má svoj priebeh a zaniká a ktorý má za následok vznik policajne relevantnej situácie, na riešenie ktorej je oprávnená a spôsobilá polícia.

Policajne relevantná udalosť environmentálneho charakteru

Policajne relevantná udalosť je dej, ktorý sa obvykle stal v minulosti (napr. dokonaný trestný čin). Rovnako ňou možno rozumieť i dej, ktorý sa ešte len pripravuje alebo dej, ktorý práve prebieha a u ktorého je odôvodnený predpoklad, že si bude vyžadovať reakciu polície.

Klasifikácia policajne relevantných udalostí sa vykonáva podľa viacerých kritérií. Medzi najvýznamnejšie determinujúce kritériá patria napríklad:

- právne posúdenie udalosti,
- zavinenie danej udalosti,
- spôsobenie následku danou udalosťou.

V nadväznosti na delenie podľa právneho posúdenia sa policajne relevantné udalosti kategorizujú do troch skupín:

- trestné činy,
- priestupky,
- iné spoločensky nežiaduce udalosti³.

Za policajne relevantnú udalosť sa považuje príprava na trestný čin, pokus trestného činu, ako aj spáchaný, resp. dokonaný trestný čin. Polícia bezprostredne po zistení, že sa páchatel pripravuje na spáchanie trestného činu alebo že ho práve pácha, resp. pokračuje v jeho páchaní, je povinná podľa zásady oficiality začať konať. To znamená, že je povinná svojou činnosťou (opatreniami a úkonmi) zabrániť spáchaniu trestného činu, pokiaľ sa konanie páchatel'a nachádza v štádiu prípravy alebo jeho dokonaniu, pokiaľ sa konanie páchatel'a nachádza v štádiu pokusu. Ak bol trestný čin už spáchaný, resp. bol dokonaný, je povinnosťou polície zistiť, resp. odhaliť jeho páchatel'a, vykonať voči nemu trestné stíhanie a v rámci neho zabezpečiť dostatok dôkazov pre rozhodnutie súdu tak, aby súd mohol o trestnom čine objektívne rozhodnúť a jeho páchatel'ovi uložiť podľa zákona trest alebo uložiť ochranné opatrenie.

Policajne relevantnou udalosťou je aj udalosť posudzovaná normami správneho práva ako priestupok. To znamená, že musí ísť o zavinené konania, ktoré porušujú alebo ohrozujú chránené záujmy spoločnosti a sú za protiprávne výslovne označené v zákone o priestupkoch alebo v iných právnych normách správneho práva, pokiaľ nejde o tzv. iný správny delikt

³ NESVADBA A. Teória policajných a bezpečnostných činností. Bratislava 2004 s. 17-18.

postihnuteľný podľa osobitných právnych predpisov. Aj udalosť posudzovaná ako priestupok je konanie, ktoré má určitý stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť. Tento stupeň je však nižší ako stupeň spoločenskej nebezpečnosti trestného činu. Zákon o priestupkoch presne uvádza, že stupeň spoločenskej nebezpečnosti priestupku je len nepatrný. Zatiaľ čo stupeň spoločenskej nebezpečnosti trestného činu musí byť podľa trestného zákona aspoň vyšší než nepatrný. Policajne relevantná udalosť označovaná ako priestupok vyvoláva vznik špecifickej činnosti polície označovanej ako správno-právna činnosť polície, ktorá spočíva v objasňovaní a prejednávaní priestupkov. Policajné orgány podľa ustanovení zákona o priestupkoch niektoré priestupky objasňujú, to znamená, že obstarávajú podklady o priestupku potrebné pre rozhodnutie správneho orgánu.

Za policajne relevantné udalosti sa považujú aj iné policajne relevantné udalosti ako trestné činy alebo priestupky. Ide o udalosti, ktoré nie sú kvalifikované podľa uvedených právnych noriem ani ako trestné činy, ani ako priestupky, ale ktoré taktiež poškodzujú alebo ohrozujú verejný poriadok, životy, zdravie a majetok občanov, a preto vyvolávajú aktivitu polície. Takýmito udalosťami môže byť napríklad požiar, ktorý vznikol samozápalom horľavého materiálu, povodeň, víchrica, zemetrasenie, výbuch plynu, samovražda a podobne.⁴

Miesta, na ktorých došlo k policajne relevantnej udalosti podľa právneho posúdenia, predstavujú pre Policajný zbor miesto, ktoré možno označiť za miesto činu vzniku policajne relevantnej udalosti.

Každý protiprávny čin, či čin poškodzujúci, ohrozujúci chránené záujmy je spáchaný, resp. vzniká na určitom mieste a v určitom čase. Toto miesto predstavuje **miesto činu** vzniku protiprávnej udalosti (policajne relevantnej udalosti). Za miesto činu môžeme označiť konkrétny územný priestor (miesto), kde došlo k objasňovanej udalosti, ako i každé iné miesto, ktoré je v príčinnej súvislosti, spojitosti s objasňovaným skutkom. Presná **definícia termínu miesta činu nie je záväzne normatívne stanovená**. Možno teda konštatovať, že ide o výraz právne neurčitý, ktorý je však pre príslušníkov Policajného zboru podieľajúcich sa na objasňovaní predmetnej udalosti dôležitý z viacerých hľadísk:

- prvotne určuje miestnu príslušnosť realizátora následných činností,
- je dôkazom o spáchaní protiprávneho činu,
- je východiskom pre ďalšie objasňovanie a pátranie po páchatel'ovi,
- je miestom výskytu stôp a dôkazov,
- vykonaním ohliadky na mieste možno následne získať poznatky ku spôsobu spáchania ako i času spáchania skutku.

Environmentálna kriminalita predstavuje v dnešnej globálnej spoločnosti jeden z najrizikovejších a možno konštatovať aj najpálčivejších druhov kriminality. Vychádza z pojmu „environment“, teda životné prostredie, ktorým je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov, vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja.

Environmentálnu kriminalitu⁵ možno chápať ako trestnú činnosť, kde objektom útoku páchatel'a je životné prostredie, alebo niektorá z jeho častí (voda, pôda, vzduch, živočíchy, rastliny, vrátane stromov). V širšom význame sa pod pojem environmentálnej kriminality vo viacerých štátoch Európskej únie, vrátane Slovenskej republiky, zvyknú začleňovať aj problematiky ohrozovania zdravia závadnými potravinami a nedovolenej výroby a držby rádioaktívnych a jadrových materiálov a iných nebezpečných látok, pričom nie je vylúčené ani ďalšie rozšírenie pôsobnosti tohto pojmu.

Aktuálne je možné vnímať zásadný posun v chápaní významu environmentálnej kriminality v Európskej únii. Vďaka zvýšenému úsiliu niektorých členských krajín, vrátane

⁴ NESVADBA, A. Teória policajných a bezpečnostných činností, Bratislava 2004 s. 18-20.

⁵ Ministerstvo vnútra SR, Environmentálna kriminalita (Online) 18.04.2023 14.34 hod

Slovenskej republiky, boli získané relevantné údaje o stave environmentálnej kriminality, ktoré celkom zjavne potvrdili závažné environmentálne, ekonomické, bezpečnostné a sociálne nepriaznivé následky pre spoločnosť. Z tohto dôvodu bola v apríli 2024 schválená nová smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1203 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva, ktorá rozširuje a precizuje postup orgánov presadzovania práva v Európskej únii oproti dovtedy platnej smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.

Problematika environmentálnej kriminality je pomerne dosť široká a na každú jej oblasť sa vzťahujú rôzne medzinárodné a vnútroštátne právne predpisy. V zmysle medzinárodných záväzkov SR a právnych predpisov SR sa environmentálnou trestnou činnosťou (podľa platného znenia Trestného zákona) rozumie:

- § 298 a § 299 - Nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysokorizikových chemických látok a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov
- § 300 a § 301 - Ohrozenie a poškodenie životného prostredia
- § 302 - Neoprávnené nakladanie s odpadmi
- § 302a - Neoprávnené vypúšťanie znečisťujúcich látok
- § 303 a § 304 - Porušovanie ochrany vôd a ovzdušia
- § 304a - Neoprávnená výroba a nakladanie s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu
- § 305 - Porušovanie ochrany rastlín a živočíchov
- § 305a - Týranie zvierat
- § 305aa - Usmrtenie spoločenského zvierat'a bez primeraného dôvodu
- § 305b - Zanedbanie starostlivosti o zviera
- § 305c - Organizovanie zápasov zvierat
- § 305d - Spoločné ustanovenie
- § 306 - Porušovanie ochrany stromov a krov
- § 307 a § 308 Šírenie nákazlivej choroby zvierat a rastlín
- § 309 - Únik organizmov
- § 310 - Pytliactvo
- § 168 a § 169 - Ohrozovanie zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi
- § 212 - Krádež (len vo vzťahu k drevu podľa ods.1 písm. e).

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že eliminácia environmentálnej kriminality je v Slovenskej republike predovšetkým v pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní, pričom primárne ide o službu kriminálnej polície v rámci Policajného zboru a samozrejme o prokurátorov okresných a krajských prokuratúr. Avšak do systému odhaľovania a dokumentovania tejto trestnej činnosti sú zapojené aj iné služby Policajného zboru, kde osobitné postavenie majú najmä tzv. policajti prvého kontaktu. Preverenie oznámených informácií o policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru je v absolútnej väčšine prípadov v kompetencii a pôsobnosti policajtov služby poriadkovej polície zaradených na obvodných oddeleniach Policajného zboru. Ich miesto v systéme boja s týmto druhom trestnej činnosti preto nie je možné opomenúť a je potrebné vyvíjať úsilie na skvalitnenie ich výkonu aj v tejto oblasti.

Služba poriadkovej polície a organizačno-taktické formy jej činnosti

Vznik akejkoľvek policajne relevantnej udalosti, environmentálnu nevynímajúc vyvoláva bezprostrednú reakciu zo strany Policajného zboru ako celku, pričom každá zo služieb Policajného zboru na mieste policajne relevantnej udalosti vykonáva úkony a plní úlohy vyplývajúce zo špecializácie činností, na ktoré bola vytvorená (zriadená).

Špecifické postavenie medzi službami, ktoré sa podieľajú pri pôsobení a plnení úloh na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) zastáva i služba poriadkovej polície.

Pokiaľ chceme charakterizovať význam služby poriadkovej polície a jej poslanie na mieste policajne relevantnej udalosti je nutné poukázať na jednu z jej charakteristických črt, ktorou je jej bezprostrednosť. To znamená, že plní úlohy v priamom kontakte s občanmi, organizáciami, podnikateľmi, právnickými osobami a podobne, pričom takmer všetku svoju služobnú činnosť realizuje v zmysle princípu verejnosti a transparentnosti. Medzi jej hlavné úlohy patrí ochrana verejného poriadku a boj s protiprávnou činnosťou. Tieto úlohy sú v rozhodujúcej miere zaisťované výkonnými organizačnými zložkami (útvarmi) služby poriadkovej polície, najmä základnými útvarmi služby poriadkovej polície (obvodnými oddeleniami, pohotovostnou motorizovanou jednotkou) prostredníctvom jednotlivých **organizačno-taktických foriem činnosti** za využitia jej vlastných síl a prostriedkov. Možno konštatovať, že služba poriadkovej polície je jednou z najdôležitejších a nosných služieb Policajného zboru. A práve táto služba prispieva v potrebnom rozsahu na vytváranie podmienok pre činnosť ostatných policajných služieb, čo platí i vo vzťahu k miestu policajne relevantnej udalosti.⁶

Služba poriadkovej polície predstavuje výkonný a vnútorne štruktúrovaný aparát najpočetnejšej z policajných služieb. Ide o službu zameranú na riešenie širokospektrálnej problematiky vyplývajúcej z univerzálnosti pôsobnosti Policajného zboru v systéme bezpečnostných orgánov pôsobiacich v Slovenskej republike pri ochrane verejného poriadku a eliminácii protiprávnej a inej nežiaducej činnosti, ktorá má za následok vznik konkrétnej policajne relevantnej udalosti vzťahujúcej sa i k miestu a času jej vzniku.

Obsahová náplň výkonu policajnej verejno-poriadkovej činnosti realizovanej službou poriadkovej polície v sebe zahŕňa rozsiahle spektrum problémov a cieľových oblastí, medzi ktoré spadá i realizácia úkonov a opatrení vzťahujúcich sa k miestu vzniku policajne relevantnej udalosti.

Policajná verejno-poriadková činnosť, prostredníctvom ktorej vykonáva služba poriadkovej polície služobnú činnosť predstavuje systém krokov, operácií a techník vykonávaných v zmysle zákona a interných predpisov, smerujúcich navonok do prostredia s cieľom eliminovať reálne, či predpokladané negatívne javy ohrozujúce želanú úroveň stavu verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Tento cieľavedomý, zámerný a koordinovaný spôsob postupu subjektov pôsobiacich v rámci organizačnej štruktúry služby poriadkovej polície pri plnení vytýčených cieľov v oblasti výkonnej ochrany verejného poriadku v sebe zahŕňa náležitosti (determinanty) určujúce charakter reakcie na tieto negatívne javy, prostredníctvom ktorej tieto včas a efektívne eliminuje, či minimalizuje negatívne dôsledky jej vzniku. Úspešnosť tohto konania je teda podmienená včasnou, operatívnu a adekvátnou reakciou kompetentných subjektov a ich spôsobilosťou odzrkadľujúcou sa v schopnosti účelne a efektívne konať z pohľadu organizácie a taktiky následne realizovaných činností. Bez adekvátnej reakcie z pohľadu organizácie a taktiky následných činností nie je možné dosiahnuť požadovanú úroveň kvality verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Forma, ktorou policajné poriadkové orgány navonok pôsobia pri výkone policajnej verejno-poriadkovej činnosti na mieste policajne relevantnej udalosti môže rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh a celkový výsledok pri eliminácii vzniku možných škôd, ako i procesu objasňovania udalosti a zistenia páchatel'a predmetnej udalosti.

Organizačno-taktické formy činnosti obvodných oddelení služby poriadkovej polície, prostredníctvom ktorých najčastejšie pôsobí služba poriadkovej polície na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) alebo prostredníctvom činnosti ktorej bezprostredne

⁶ CHMELA, Z. Management výkonných organizačných článků, Praha 2007, s. 7.

ovplyvňuje dianie na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu) možno kategorizovať nasledovne:

- *stála služba,*
- *hliadková služba,*
- *obchôdzková služba.*

Stála služba

Stála služba⁷ sa vykonáva na každom obvodnom oddelení. Na útvare pohotovostnej motorizovanej jednotky sa stála služba vykonáva na základe rozhodnutia riaditeľa krajského riaditeľstva Policajného zboru. Stála služba sa vykonáva nepretržite v plánovaných zmenách operačného dňa. Nástup príslušníka Policajného zboru na výkon stálej služby je zhodný s nástupom služby policajta príslušného operačného strediska krajského riaditeľstva Policajného zboru len v ranných hodinách operačného dňa. Stála služba sa vykonáva v 12 hodinových zmenách. Ak to bezpečnostná situácia alebo dôležitý záujem služby vyžaduje, rozhodne riaditeľ okresného riaditeľstva Policajného zboru a v prípade pohotovostnej motorizovanej jednotky veliteľ pohotovostnej motorizovanej jednotky odboru poriadkovej polície krajského riaditeľstva Policajného zboru, o posilnení výkonu stálej služby.

- referent stála služba,
- referent s územnou a objektovou zodpovednosťou,
- ak nemožno výkon stálej služby zabezpečiť referentom stála služba alebo referentom s územnou a objektovou zodpovednosťou, stálu službu vykonáva aj riaditeľ obvodného oddelenia alebo na jeho pokyn iný policajt zaradený na obvodnom oddelení.

Stálu službu na pohotovostnej motorizovanej jednotke vykonáva

- spravidla referent pohotovostnej motorizovanej jednotky, ktorého na výkon stálej služby určil veliteľ,
- ak nemožno výkon stálej služby zabezpečiť referentom, stálu službu vykonáva policajt zaradený aj na inej funkcii, ktorého určil veliteľ.

Stálu službu na obvodnom oddelení vykonáva

Policajt vykonáva stálu službu v služobnej rovnošate, pričom je vyzbrojený osobnou zbraňou s palebným priemerom). Ak to bezpečnostná situácia vyžaduje, riaditeľ obvodného oddelenia, v prípade pohotovostnej motorizovanej jednotky jej veliteľ, rozhodne o ďalšej výzbroji a výstroji.

⁷ čl. 8 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024.

Stála služba na obvodnom oddelení najmä

- prijíma ústne, telefonické, telefaxové, písomné a elektronické oznámenia, vedie ich v module integrovaného informačného systému SAP (ďalej len „IIS SAP“) „Udalosť – stála služba“ a bezodkladne vykonáva nevyhnutné opatrenia,
- prijíma oznámenia o priestupkoch a o skutočnostiach nasvedčujúcim tomu, že bol spáchaný trestný čin,
- vysiela v neprítomnosti príslušného nadriadeného obvodného oddelenia policajta do výkonu hliadkovej služby alebo obchôdzkovej služby, vykonáva jeho inštruktáž, kontrolu jeho výstroja a výzbroje a vysiela ho na vykonanie služobného zákroku,
- plní príkazy uložené operačným strediskom, hlási mu mimoriadne udalosti podľa zásad hlásnej služby²⁴) a každé prerušenie výkonu stálej služby,
- plní úlohy vyplývajúce z vyhlásených mimoriadnych bezpečnostných opatrení a policajných akcií,
- kontroluje osoby, ktoré vstupujú do objektu obvodného oddelenia, ak sú na to vytvorené podmienky,
- zodpovedá za riadne zabezpečenie spoločne uložených zbraní a technických prostriedkov určených pre výkon služby, vedie evidenciu ich vydania, prevzatia a vrátenia,
- zodpovedá za zabezpečenie objektu obvodného oddelenia a v rozsahu svojej pôsobnosti za dodržiavanie zásad ochrany utajovaných skutočností,
- vedie pomôcky určené pre výkon stálej služby,
- ak je na obvodnom oddelení zriadená cela policajného zaistenia, plní úlohy podľa interného predpisu,
- ak je na obvodnom oddelení zriadený určený priestor, plní úlohy podľa interného predpisu,
- plní úlohy na úseku ochrany objektov, ak je na obvodnom oddelení nainštalovaný pult centralizovanej ochrany,
- vykonáva v rozsahu pridelených prístupových práv lustráciu v informačných systémoch polície, lustráciu vykonáva aj na žiadosť iného policajta vykonávajúceho hliadkovú alebo obchôdzkovú službu, ktorý z objektívnych dôvodov lustráciu nemohol vykonať sám,
- plní ďalšie úlohy podľa rozhodnutia riaditeľa.

V dobe neprítomnosti riaditeľa obvodného oddelenia Policajného zboru , 1. zástupcu riaditeľa, 2. zástupcu riaditeľa a zástupcu riaditeľa, stála služba najmä

- zabezpečuje na určenom obvodnom oddelení odovzdávanie cudzincov a preberanie občanov Slovenskej republiky a cudzincov od príslušných orgánov cudzích štátov a rozhoduje o ich odovzdávaní príslušným orgánom Slovenskej republiky,
- zabezpečuje plnenie ďalších úloh uvedených v N P PZ č. 85/2024 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície PZ.

Stála služba na pohotovostnej motorizovanej jednotke najmä

- zabezpečuje spohotovenie útvaru na pokyn riaditeľa krajského riaditeľstva Policajného zboru (ďalej len „riaditeľ krajského riaditeľstva“), riaditeľa odboru poriadkovej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru alebo veliteľa,
- zabezpečuje ochranu a obranu objektu sídla pohotovostného motorizovaného útvaru,
- prijíma prevažne od operačného dôstojníka operačného strediska telefonické, telegrafické a telefaxové informácie, ktoré vedie v module IIS SAP „Udalosť – stála služba“ a vykonáva nevyhnutné opatrenia,
- vysielá príslušných policajtov alebo hliadky Policajného zboru na miesta stavu tiesne, mimoriadnych udalostí a iných udalostí, podľa rozhodnutia veliteľa zmeny operačného strediska, kde sa predpokladá riadenie síl a prostriedkov krajského riaditeľstva a spoločný zásah so zložkami integrovaného záchranného systému,
- vysielá v neprítomnosti príslušného nadriadeného policajta do výkonu hliadkovej služby, vykonáva jeho inštrukciú, kontrolu jeho výstroja a výzbroje a vysielá ho na vykonanie služobného zákroku,
- kontroluje osoby vstupujúce do objektu sídla útvaru pohotovostnej motorizovanej jednotky a vedie ich evidenciu,
- zodpovedá za riadne uloženie, evidenciu a zabezpečenie služobných strelných zbraní, munície a technických prostriedkov určených na výkon služby proti odcudzeniu podľa interného predpisu,⁸⁾ak z rozhodnutia veliteľa túto činnosť nevykonáva iný určený policajt,
- zodpovedá za riadne pridelovanie a ukladanie služobných zbraní, munície a technických pomôcok, o čom vedie presnú evidenciu a vykonáva kontrolu nosenia služobných zbraní policajtom pohotovostnej motorizovanej jednotky pred nástupom do služby ak z rozhodnutia veliteľa túto činnosť nevykonáva iný určený policajt,
- zodpovedá v neprítomnosti veliteľa, veliteľa čaty alebo zástupcu veliteľa čaty za riadny chod útvaru,
- vedie pomôcky určené pre výkon stálej služby a vykonáva administratívne práce, pričom o tom, ktoré pomôcky určené pre výkon služby sú vedené na stálej službe rozhodne veliteľ,
- plní ďalšie úlohy podľa rozhodnutia veliteľa.

Ak to bezpečnostná situácia dovoľuje, policajt vykonávajúci stálu službu vybavuje pridelené spisy, prípadne vykonáva ďalšie administratívne práce.

Na obvodnom oddelení II. typu a na obvodnom oddelení III. typu stálu službu vykonáva spravidla referent s územnou a objektovou zodpovednosťou. Na obvodnom oddelení II. typu je stála služba vykonávaná prostredníctvom referenta stála služba na základe rozhodnutia riaditeľa okresného riaditeľstva, ak to bezpečnostná situácia alebo dôležitý záujem služby vyžaduje alebo ak je na obvodnom oddelení zriadená cela policajného zaistenia alebo pult centralizovanej ochrany. Na obvodnom oddelení II. typu a III. typu môže byť policajt vykonávajúci stálu službu vyslaný do výkonu hliadkovej služby alebo obchôdzkovej

služby na nevyhnutnú dobu.

Ak sa na obvodnom oddelení v tomto čase nachádza iný policajt, zabezpečí dočasne výkon stálej služby na pokyn riaditeľa, 1. zástupcu riaditeľa, 2. zástupcu riaditeľa, zástupcu riaditeľa alebo stálej služby tento policajt, prípadne výkon stálej služby dočasne zabezpečí riaditeľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa alebo zástupca riaditeľa, o čom sa vykoná zápis v knihe fonogramov a hlásení. Oznámenie pre verejnosť o telefónnych číslach, prostredníctvom ktorých je možné telefonicky kontaktovať operačné stredisko alebo na tiesňovú linku, sa umiestni na viditeľnom mieste budovy obvodného oddelenia.

Kniha fonogramov a hlásení

Jej účelom je trvalé a v časovom slede nadväzujúce zaznamenávanie telefonických, faxových, služobných, ako i osobných oznámení verejnosti. Zápisy v knihe fonogramov a hlásení obsahujú zväčša údaje o oznamovaných, zistených, preverovaných, hlásených skutočnostiach, ako i opatreniach a krokoch, ktoré boli následne zo strany polície vykonané. Zápisy uvedené v knihe fonogramov a hlásení slúžia ako podklad pre vyplnenie knihy inštruktáží, protokolu udalostí, doplnenie pátracích pomôcok a usmernení potrebných pre ďalšiu služobnú činnosť.

Protokol udalostí⁹

Protokol udalostí vedie stála služba. Jeho obsahom sú písomne zaznamenané udalosti ako zistené a oznámené prípady trestnej činnosti a iných udalostí, vrátane vykonaných opatrení a odkazu na číslo registratúrneho denníka, denníka priestupkových spisov a denníka vyšetrovacích spisov.

Ďalej sa do protokolu udalostí zapisujú prípady predvedenia, zaistenia, zadržania alebo zatknutia osôb, ako i osôb, ktoré boli priamo predvedené na súd, či iný štátny orgán na základe písomného dožiadania týchto orgánov. Tieto údaje sa zapisujú do protokolu udalostí červenou farbou. Do protokolu udalostí sa ďalej uvádza odovzdanie a prevzatie stálej služby a materiálu súvisiaceho s prijatými udalosťami. ***V súčasnosti sa spracováva výlučne elektronicky prostredníctvom modulu IIS SAP „Udalosť – stála služba.“***

Výkon stálej služby je dôležitý nielen pre zabezpečenie riadneho chodu obvodného oddelenia, ale jeho význam zvyrazňuje široká škála okruhov činností, v ktorých sa realizuje. Policajt vykonávajúci stálu službu plní dôležitú úlohu pri koordinácii výkonu ostatných organizačno-taktických foriem činnosti príslušníkov, ktorých prvotne inštruuje, vysíla ich do výkonu služby na realizáciu služobných zákrokov, ***na miesta policajne relevantnej udalosti.*** V prípade potreby koordinuje ich činnosť, zabezpečuje lustrácie v evidenciách a v závere výkonu služby sumarizuje výsledky dosiahnuté hliadkami. Taktiež plní úlohu v oblasti realizácie informačného toku formou realizácie hlásnej služby smerom ku určeným okresným, či krajským operačným strediskám.

Najdôležitejšia úloha stálej služby spočíva v procese prijímania, evidovania a zaznamenávania oznámení verejnosti týkajúcich sa policajne relevantných udalostí, či v bežnom poskytovaní rady, či pomoci osobám o túto žiadajúcim. Občan, ktorý sa stal obeťou akéhokoľvek protiprávneho konania a chce osobne oznámiť túto udalosť na útvare Policajného zboru sa dostaví na podanie oznámenie zväčša práve na stálu službu obvodného

⁹ V súčasnej dobe spracovávaný elektronicky avšak na niektorých útvaroch je spracovávaný duálne i v pôvodnej písomnej forme čo považuje autor článku za vhodné.

oddelenia. Čiže prvotný kontakt medzi políciou a verejnosťou priamo na útvare Policajného zboru sprostredkovávajú práve policajti pracujúci na stálych službách obvodných oddelení. A práve na základe tohto prvotného kontaktu si poškodený, či žiadajúci o pomoc následne vytvára pozitívny, či negatívny obraz o akcieschopnosti, odbornej erudovanosti a právnej spôsobilosti Policajného zboru adekvátnym spôsobom zakročiť a konať v záujme ochrany jeho práv.

Dôležitým prvkom pri prijímaní oznámení sú komunikačné schopnosti policajta prijímajúceho osobné oznámenie na útvare, nakoľko neprofesionálne, netaktné, neempatické správanie pri prijímaní oznámenia môže u oznamovateľa vyvolať nedôveru v policajta a v konečnom dôsledku i v Policajný zbor ako celku, čoho dôsledkom môže byť sťaženie alebo dokonca *zmarenie procesu objasnenia policajne relevantnej udalosti*. Osoba na základe nadobudnutého negatívneho dojmu stratí dôveru, neposkytuje úplné informácie, informácie v požadovanej kvalite, či informácie citlivého charakteru, týkajúce sa súkromia, či intímneho života súvisiace s objasňovanou udalosťou. Ďalej je dôležité vytvoriť pozitívny dojem u seniorov, mladistvých, maloletých, či osôb evidentne príliš citlivých, ktorých uzatvorenie sa by mohlo vážne narušiť následný včasný priebeh dokumentovania miesta policajne relevantnej udalosti a následného *objasňovania policajne relevantnej udalosti*.

Pozitívnu rolu v tomto prípade zohráva i samotné prostredie, v ktorom sa predmetný dialóg medzi stálou službou a oznamovateľom odohráva. Väčšina priestorov, v ktorých sú vykonávané stále služby totiž v súčasnej dobe nespĺňa ani základnú požadovanú úroveň. Rovnako dôležitý je i spôsob komunikácie policajta vykonávajúceho stálu službu s oznamovateľom, ktorý oznamuje vznik policajne relevantnej udalosti telefonicky, veľa krát i anonymne, pretože až do chvíle, kedy sa nepreukáže opak, musíme brať každé jedno oznámenie ako pravdivé a preveriť ho. Mnohokrát sú prvotné informácie od takéhoto oznamovateľa jediným zdrojom poznatkov pre policajtov, ktorý musia na ich základe následne rozhodnúť o forme a metóde ďalšieho postupu, či o výbere a následnom použití donucovacích prostriedkov, či vlastnej ochrane pred útočníkom pri výkone služobného zákroku na *mieste policajne relevantnej udalosti*. Podcenenie spôsobu a formy prijatia informácií, či neúplné a nedôsledné následné informovanie a inštruovanie zakračujúcich policajtov o faktoch a poznatkoch získaných z obsahu oznámenia viažuceho sa ku policajne relevantnej udalosti môže mať za následok zmarenie objasňovania predmetnej udalosti ako i iné negatívne následky viažuce sa k realizátorom predmetných činností na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu).

Hliadková služba

Hliadkovou službou¹⁰ je činnosť hliadky, ktorá je vykonávaná pešo, so služobným cestným vozidlom alebo služobným plavidlom v určenom úseku hliadky za účelom predchádzania a zabraňovania narušovaniu verejného poriadku, páchaniu trestnej a inej protiprávnej činnosti, pátrania po osobách a veciach a plnenia ďalších bezpečnostných úloh.

Hliadkovú službu na obvodnom oddelení spravidla vykonáva referent, starší referent pre riadenie referentov, referent s územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách. Na základe rozhodnutia riaditeľa vykonáva hliadkovú službu v odôvodnených prípadoch vzhľadom na bezpečnostnú situáciu aj referent špecialista – poverený policajt, starší referent - poverený policajt a referent stála služba. Na pohotovostnej motorizovanej jednotke vykonáva hliadkovú službu spravidla referent. V prípade potreby

¹⁰ čl. 9 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024

hliadkovú službu vykonáva aj policajt zaradený na inej funkcii alebo útvare Policajného zboru. V prípade hliadky zloženej z policajtov viacerých súčastí Policajného zboru je veliteľom hliadky vždy policajt služby poriadkovej polície Policajného zboru.

Hliadková služba je vykonávaná v určenom úseku hliadky. Úsekom hliadky sa rozumie presne vymedzená časť územnej časti obvodu, napríklad mestská štvrť alebo viac mestských štvrtí, niekoľko ulíc, námestie, vodná nádrž, vodné dielo alebo úsek vodného toku.

Hliadkou sa na účely tohto nariadenia rozumie policajt, alebo niekoľko policajtov v služobnej rovnošate, do ktorej môže byť zaradený aj dobrovoľný strážca poriadku, ako aj policajt inej služby Policajného zboru, príslušník ozbrojeného bezpečnostného zboru alebo príslušník bezpečnostných orgánov susedných štátov (zmiešaná hliadka). V prípade zmiešanej hliadky pôsobiacej na území Slovenskej republiky je veliteľom hliadky vždy policajt služby poriadkovej polície Policajného zboru.

Pred nástupom hliadky do výkonu hliadkovej služby riaditeľ, veliteľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa, zástupca riaditeľa, zástupca veliteľa, starší referent pre riadenie referentov, veliteľ čaty, zástupca veliteľa čaty, starší referent pre riadenie policajnej stanice alebo stála služba vykonajú jej inštruktáž. Ak nemôže vykonať inštruktáž žiaden z uvedených policajtov na obvodnom oddelení, policajnej stanici a pohotovostnej motorizovanej jednotke, hliadka sa oboznámi s inštruktážou zapísanou v module IIS SAP „Denný plán“. Oboznámenie sa s inštruktážou potvrdí policajt SAPPINom. Účelom inštruktáže je najmä oboznámiť hliadku s bezpečnostnou situáciou a pátraním po osobách a veciach, skontrolovať výstroj, výzbroj a úpravu zovňajšku. Inštruktáž sa vykonáva ihneď po nástupe do výkonu služby, ktorá trvá 15 minút, v odôvodnených prípadoch 30 minút.

Hliadka určený úsek hliadky opustí len vtedy, ak si to vyžaduje úspešné dokončenie služobného zákroku alebo opatrenia, ktoré nemôžu byť zabezpečené inak, napríklad prenasledovanie páchatel'a trestnej činnosti, poskytnutie pomoci zraneným osobám, náhla nevoľnosť člena hliadky a podobne, alebo v odôvodnenom prípade na základe príkazu nadriadeného, stálej služby alebo operačného strediska. Hliadka o opustení určeného úseku hliadky a o návrate do určeného úseku hliadky vždy ihneď informuje stálu službu alebo operačné stredisko.

Striedanie jednotlivých zmien pohotovostnej motorizovanej jednotky sa vykonáva s ohľadom na striedanie zmien obvodných oddelení tak, aby nedošlo k neobsadeniu územného obvodu hliadkami Policajného zboru.

Veliteľ hliadky pohotovostnej motorizovanej jednotky hlási všetky zistené prípady trestných činov operačnému stredisku. Predvedené, zatknuté a zaistené osoby a osoby, ktorým bola obmedzená osobná sloboda a zaistené veci odovzdáva príslušnému obvodnému oddeleniu, orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu spolu s úradným záznamom spracovaným v module IIS SAP „Elektronické tlačivá“. Po odovzdaní

osoby s úradným záznamom a potvrdením jej prevzatia s uvedením času prevzatia, hliadka neodkladne pokračuje v plnení služobnej činnosti.

Prevzatie a následné stráženie osoby, ktorej bola obmedzená osobná sloboda a zabezpečovanie miesta udalosti prednostne vykonáva policajt obvodného oddelenia, aby hliadka pohotovostnej motorizovanej jednotky po vykonaní potrebných úkonov mohla neodkladne pokračovať vo výkone hliadkovej služby. Hliadka pohotovostnej motorizovanej jednotky si počas vykonávania potrebných úkonov až do odovzdania osoby úradným záznamom zabezpečuje stráženie samostatne.

Ak na mieste preverenia udalosti, zásahu, na mieste trestného činu, resp. mimoriadnej udalosti, počas stavu tiesne alebo inej udalosti, vykonáva činnosť viac hliadok, činnosť policajtov riadi veliteľ tej hliadky, ktorá prišla na miesto preverenia prvá, až do príchodu staršieho referenta pre riadenie referentov, zástupcu veliteľa čaty, veliteľa čaty, staršieho referenta určeného na zabezpečenie riadenia síl a prostriedkov krajského riaditeľstva alebo do príchodu príslušného nadriadeného, pričom je povinný týmto bezodkladne odovzdať všetky zistené informácie, rozmiestnenie hliadok a im dovedty uložené úlohy.

Za riadny výkon hliadkovej služby, za včasnú hlásnu službu a spracovanie záznamu zo služby v module IIS SAP „Záznam zo služby“ zodpovedá veliteľ hliadky.

Obchôdzková služba

Obchôdzková služba¹¹ je činnosť hliadky, ktorá je vykonávaná pešo, so služobným vozidlom alebo služobným plavidlom založená predovšetkým na úzkom kontakte s verejnosťou, spolupráci so štátnymi orgánmi, orgánmi územnej samosprávy, mimovládnyimi organizáciami, záujmovými združeniami, fyzickými osobami a právnickými osobami s cieľom zabezpečenia prevencie kriminality, s využitím dobrej miestnej znalosti a osobnej znalosti.

Obchôdzkovú službu vykonávajú predovšetkým v územnej časti obvodu alebo územnom obvode policajnej stanice referent s územnou a objektovou zodpovednosťou a starší referent pre prácu v komunitách. V prípade potreby sa vykonáva obchôdzková služba vo viacerých územných častiach obvodu. Do obchôdzkovej služby je spolu s referentom s územnou a objektovou zodpovednosťou a so starším referentom pre prácu v komunitách velený aj starší referent pre riadenie referentov, starší referent pre riadenie policajnej stanice a referent (ďalej len „hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu“). Hliadka vykonáva obchôdzkovú službu v služobnej rovnošate.

Do výkonu obchôdzkovej služby v územnom obvode policajnej stanice nastupuje hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu na policajnej stanici ak nerozhodne riaditeľ alebo starší referent pre riadenie policajnej stanice inak. V takomto prípade hlási hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu nástup a ukončenie výkonu služby spôsobom, ktorý určí riaditeľ; ten zároveň určí aj spôsob vykonania inštruktáže.

¹¹ čl. 10 Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024.

Ak to bezpečnostná situácia vyžaduje, je hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu posilnená o dobrovoľného strážcu poriadku. Pred nástupom hliadky do výkonu obchôdzkovej služby riaditeľ, 1. zástupca riaditeľa, 2. zástupca riaditeľa, zástupca riaditeľa, starší referent pre riadenie policajnej stanice, starší referent pre riadenie referentov alebo stála služba vykonajú jej inštruktáž. Ak nemôže vykonať inštruktáž žiadny z uvedených policajtov, hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu sa oboznámi s inštruktážou zapísanou v module IIS SAP „Denný plán“.

Oboznámenie sa s inštruktážou potvrdí policajt SAPPINom. Účelom inštruktáže je najmä oboznámiť hliadku vykonávajúcu obchôdzkovú službu s bezpečnostnou situáciou a pátraním po osobách a veciach, skontrolovať výstroj, výzbroj a úpravu zovňajšku. Inštruktáž sa vykonáva ihneď po nástupe do výkonu služby, ktorá trvá 15 minút, v odôvodnených prípadoch 30 minút. Ak na mieste preverenia udalosti, zásahu, na mieste trestného činu, resp. mimoriadnej udalosti, počas stavu tiesne alebo inej udalosti, vykonáva činnosť viac hliadok, činnosť policajtov riadi veliteľ tej hliadky, ktorá prišla na miesto preverenia prvá až do príchodu staršieho referenta pre riadenie referentov, zástupcu veliteľa čaty, veliteľa čaty, staršieho referenta určeného na zabezpečenie riadenia síl a prostriedkov krajského riaditeľstva alebo do príchodu príslušného nadriadeného, pričom je povinný týmto bezodkladne odovzdať všetky zistené informácie, rozmiestnenie hliadok a im dovedty uložené úlohy.

Pri opustení určenej územnej časti obvodu alebo územného obvodu policajnej stanice hliadka vykonávajúca obchôdzkovú službu postupuje rovnako ako pri hliadkovej službe. Za riadny výkon obchôdzkovej služby, za včasnú hlásnu službu a spracovanie záznamu zo služby v module IIS SAP „Záznam zo služby“ zodpovedá veliteľ hliadky vykonávajúcej obchôdzkovú službu.

Špecifiká hliadkovej, obchôdzkovej služby vzťahujúce sa ku miestu vzniku policajne relevantnej udalosti

Hliadková a obchôdzková služba má isté špecifiká, ktoré ovplyvňujú formu, obsah i rozsah jej realizácie. Prvotným a nosným špecifikom príznačným najmä pre realizáciu obchôdzkovej služby je už spomínaná miestna a osobná znalosť ***Dokonalá miestna a osobná znalosť je pre účelný a efektívny postup na mieste policajne relevantnej udalosti a následný proces jej objasňovania nevyhnutná.*** Ich význam spočíva v poznatkovej základni, ktorá tvorí informačnú databázu, na základe ktorej dokáže príslušný referent s územnou a objektovou zodpovednosťou vyhodnotiť možnosti svojho následného konania, smerujúceho k odstráneniu negatívnych dôsledkov pôsobenia potencionálnych, či reálne konajúcich páchatel'ov policajne relevantných udalostí a ich protiprávne konanie predpokladať a následne prípadne i eliminovať. Bezprostredne tak s ňou súvisí celková efektívnosť realizácie krokov smerujúcich k ochrane verejného poriadku a bojom s protiprávnou činnosťou. Získanie dokonalejšej miestnej a osobnej znalosti je proces dlhodobý a súvisí s dobou pôsobenia určeného policajta v teritóriu územnej časti obvodu, jeho prístupom k výkonu svojej funkcie, morálnymi, osobnostnými charakteristikami a v neposlednom rade i v schopnosti komunikovať s okolím v nadväzovaní kontaktov a získavaním si dôvery obyvateľov žijúcich v územnej časti jemu prideleného obvodu.

Miestnou znalosťou rozumieme dokonalú znalosť všetkých miest a objektov v pridelenej územnej časti obvodu, ktoré sú svojim významom a charakterom dôležité pre činnosť referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou pri ochrane verejného poriadku

v boji s protiprávnou činnosťou, ako aj pri eliminácii vzniku policajne relevantných udalostí. Pri miestnej znalosti ide o dôkladné poznanie:

- hraníc pridelenej územnej časti obvodu a hraníc celého územného obvodu obvodného oddelenia, kde je policajt zaradený,
- miest, kde dochádza k častému narušovaniu požadovanej úrovne verejného poriadku a k páchaniu protiprávnej činnosti,
- miest a objektov, kde dochádza k sústreďovaniu osôb trestaných pre páchanie protiprávnej činnosti alebo osôb dopúšťajúcich sa protiprávnej činnosti (pohostinstvá a výčapy, rôzne úkryty ako napr. jaskyne, štôlne, parky, lomy, zrúcaniny, opustené neobývané a nevyužívané budovy fabriek, skladov, kotolní a pod.),
- miesta, kde dochádza k nelegálnemu obchodu s kontrabandom, najmä tržníc, burzových a predajných miest, či už oficiálneho alebo neoficiálneho charakteru,
- znalosť dislokácie inštitúcií a organizácií, ktorých činnosť je dôležitá pre bezpečnosť a stabilitu v územnej časti obvodu (napríklad hasičské stanice, lekárska pohotovosť, havarijné a opravárenské služby, úrady štátnej správy, či samosprávy),
- miesta, ktoré sú vo zvýšenej miere viktimne (čerpacie stanice, záložne, banky, večierky, pošty, herne, zlatníctva),
- miesta, ktorých charakter ich predurčuje na zvýšenú ochranu z dôvodu zaistenia bezpečnosti obyvateľstva (napr. zdroje pitnej vody, plynové a elektrické rozvážacie stanice, jadrové elektrárne, podniky vyrábajúce produkty farmaceutického charakteru, či laboratória ktoré s nimi pracujú, podniky vyrábajúce, či pracujúce s nebezpečnými chemickými látkami, látky rizikového charakteru a pod.).

Osobnou znalosťou rozumieme dôkladnú znalosť osôb bývajúcich alebo majúcich iný vzťah k pridelenej územnej časti obvodu, ktoré sú z hľadiska výkonu svojej funkcie, či zamestnania alebo svojej doterajšej, či predchádzajúcej činnosti dôležité pre plnenie úloh referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou pri ochrane verejného poriadku a predchádzaníu a odhaľovaníu protiprávnej činnosti spadajúcej do pôsobnosti obvodného oddelenia. Ide najmä o znalosť nasledovných osôb:

- osoby dôležité pre činnosť referentov s územnou a objektovou zodpovednosťou z hľadiska ich doterajšej protiprávnej činnosti. Dôležité je ovládať identifikačné údaje, prezývky, špecifické individuálne telesné znaky, tetovania, špecifické znaky ich protiprávneho pôsobenia, úroveň a spôsob života, styky, kontakty, správanie, prípadné pracovné zaradenie (ide o osoby viac krát súdne trestané, recidivistov, osoby navádzajúce na trestnú činnosť, osoby vyrábajúce, či zadovažujúce nástroje, či prostriedky na spáchanie protiprávnej činnosti, díleri omamných a psychotropných látok, pouličné gangy, osoby so sklonomi k mravnostnej trestnej činnosti a pod.),
- osoby, ktoré sú ochotné spolupracovať s Policajným zborom, poskytujú informácie o pripravovanej protiprávnej činnosti, informácie o pripravovanom narušovaní verejného poriadku, chuligánstva súvisiaceho so športovými podujatiami,
- osoby, ktoré z titulu svojej funkcie alebo zamestnania sú povinné spolupracovať s políciou, poprípade ohlasovať protiprávnosť, či narušenie verejného poriadku,
- osoby, ktorých poznatková základňa zaručuje úspešnú a efektívnu realizáciu policajnej verejno-poriadkovej činnosti, starosta, poslanci obecných, či mestských zastupiteľstiev, pracovníci pohostinstiev a herní, poštovní doručovatelia, duchovní, pracovníci čerpacích staníc, domoví dôverníci, všímaví seniori dlhodobo žijúci v záujmových lokalitách,

- osoby, ktoré sú vo zvýšenej miere viktimne (môžu sa stať pre svoju dôverčivosť, či nízky stupeň inteligencie, duševnú nevyzretosť, finančnú tieseň ľahkou obeťou protiprávneho konania, či môžu byť na spáchanie takéhoto konania zneužitý).

Informácie, ktorými disponuje policajt s dokonalou miestnou a osobnou znalosťou môžu vo veľmi výraznej miere priamo na **mieste vzniku policajne relevantnej udalosti** uľahčiť následný proces operatívno-pátracích činností a tým i samotný proces objasňovania policajne relevantnej udalosti.

Ako ďalší príklad možno uviesť vykonávanie tzv. **postriežky**, ktorá sa vykonáva na základe nadobudnutých relevantných informácií svedčiacich o skutočnosti možného vzniku **protiprávnej udalosti smerujúcej ku konkrétnemu objektu (miestu), ktoré sa má stať miestom činu vzniku policajne relevantnej udalosti**. Táto špecifická podoba výkonu istej kumulovanej podoby strážnej, hliadkovej, či obchôdzkovej služby sa vykonáva na základe rozhodnutia kompetentného funkcionára základného útvaru skryte, či poloskryte v civilnom odeve s využitím možnosti utajenia vzhľadom na špecifiká, ktoré poskytuje okolie (terénne nerovnosti, prírodné útvary, okolité objekty), ako aj využitie rôznych technických prostriedkov (ďalekohľad, termovízia, noktovízory), ktorými by mali byť policajti vykonávajúci túto činnosť vybavení s cieľom eliminácie predpokladaného bezprostredne hroziaceho vzniku policajne relevantnej udalosti a predísť tak možnému vzniku škôd.

Dôležitým špecifikom činnosti hliadkovej a obchôdzkovej služby je fakt, že **jej príslušníci bývajú v drvivej väčšine prípadov prvou zložkou Policajného zboru, ktorá prichádza na miesto policajne relevantnej udalosti** a osoba, ktorá sa stala obeťou páchatel'a protiprávneho konania sa prvotne stretá, **nadväzuje kontakt práve s policajtom vykonávajúcim hliadkovú, či obchôdzkovú službu**. Je preto nesmierne dôležité, akým spôsobom dokáže policajt vyhodnotiť vzniknutú situáciu na mieste policajne relevantnej udalosti a následne adekvátnym spôsobom konať tak, aby vytvoril čo najlepšiu východiskovú pozíciu pre vykonanie následných operatívnych, či procesných úkonov.

Všeobecné empirické aspekty pôsobnosti služby poriadkovej polície na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru

V sumáre možno konštatovať, že **služba poriadkovej polície** prostredníctvom svojich organizačno-taktických foriem činnosti a to stálej služby, hliadkovej služby a obchôdzkovej služby **plní dôležitú úlohu** ako jedna z nosných služieb podieľajúcich sa na pôsobení **v súvislosti s miestom policajne relevantnej udalosti (miestom činu)**. **Jej obsahom je nielen vykonanie služobného zákroku na mieste policajne relevantnej udalosti**, ale i množstvo následných činností viažucich sa k osobitným druhom policajných činností ako napríklad:

- **poskytnutie prvej pomoci** zraneným osobám na mieste policajne relevantnej udalosti (mieste činu),
- **zaistenie miesta policajne relevantnej udalosti** pre účely trestného, či priestupkového konania (ohradenie miesta páskou),
- **zabránenie znehodnotenia** upotrebitelných **stôp** nachádzajúcich sa na mieste činu,
- **zabránenie odchodu osôb z miesta policajne relevantnej udalosti**, ktoré by svojim svedectvom mohli napomôcť k objasneniu udalosti,
- **zabránenie príchodu nepovoláných osôb na miesto** policajne relevantnej udalosti, ktoré by svojim konaním mohli cielene, či z neobľúbivosti znehodnotiť stopy, sťažiť objasňovanie a pod.,
- **zabezpečenie svedkov** schopných zreprodukovať policajne relevantné informácie umožňujúce objasnenie policajne relevantnej udalosti,

- **odklon dopravy** z miesta, či okolia miesta policajne relevantnej udalosti,
- **zamedzenie** vzniku ďalších majetkových **škôd**, ktoré by mohli vzniknúť v dôsledku protiprávnej činnosti páchatel'a,
- **informovanie stálej služby**, resp. operačného strediska o nadobudnutých poznatkoch a vývoji situácie na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti z dôvodu prípadného nasadenia väčšieho množstva, či druhu síl a prostriedkov, resp. informácie dôležité pre výkon činnosti iných služieb a zložiek, činnosť ktorých bude nevyhnutná na mieste policajne relevantnej udalosti,
- **koordinácia činností** prebiehajúcich **na mieste** policajne relevantnej udalosti (mieste činu), ak si to situácia vyžaduje,
- **spolupráca s ostatnými zložkami** integrovaného záchranného systému,
- **zhromažďovanie policajne relevantných informácií** viažucich sa k policajne relevantnej udalosti, či k miestu policajne relevantnej udalosti,
- **súčinnosť s ostatnými službami** Policajného zboru na mieste činu,
- **spolupráca s ostatnými zložkami** podieľajúcimi sa na plnení úloh na mieste policajne relevantnej udalosti.

Definovanie policajta prvého kontaktu na mieste vzniku vybraných druhov (zjavne identifikovateľných) policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru

V rámci orgánov presadzovania práva je Policajný zbor subjektom, ktorý významným spôsobom čelí problematike ochrany životného prostredia. Tento stav sa postupne prehĺbuje nedostatkom subjektov presadzujúcich právo v oblasti ochrany životného prostredia v režime 24/7. Existujú síce výnimky (napr. mimoriadne zhoršenie vôd pre Slovenskú inšpekciu životného prostredia, výskyt medveďa hnedého v intravilánoch sídiel a iné), ale tieto sú výlučne viazané na veľmi špecifické a konkrétne udalosti environmentálneho charakteru, ktoré majú bezprostredný a mimoriadne škodlivý potenciál pre spoločnosť (rozsiahle znečistenie vôd, zjavný výskyt nakažlivej choroby zvierat a pod.). Ide však skôr o ojedinelé prípady, ktoré obvykle závisia od osobného posúdenia pracovníka orgánov presadzovania správneho práva a nejde o systémovú záležitosť v činnosti týchto subjektov. Takýto systematický a inštitucionalizovaný postup je v tejto oblasti zabezpečený len prostredníctvom Policajného zboru.

Zo všetkých služieb Policajného zboru je vďaka bezprostrednému charakteru služby typickým subjektom prvého kontaktu s policajne relevantnou udalosťou policajt služby poriadkovej polície, pričom z povahy problému vyplýva, že v absolútnej väčšine prípadov ide o policajta obvodného oddelenia Policajného zboru. Toto platí aj pre policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru, ktoré svojimi špecifikami takmer vždy vyžadujú bezprostrednú reakciu na preverenie a potvrdenie oznámeného poruchového stavu alebo ohrozenia.

V zásade je možné policajta prvého kontaktu na mieste policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru identifikovať ako policajta, ktorý preveruje alebo sám identifikuje poruchový stav (poškodenie) alebo ohrozenie životného prostredia alebo niektorých častí životného prostredia.

Z vyššie uvedenej definície vyplýva, že vznik kontaktu policajta s policajne relevantnou udalosťou environmentálneho charakteru je možný dvomi základnými spôsobmi.

1. Preverenie oznámeného protiprávneho konania

V týchto prípadoch ide situácie, kedy je polícii oznámené možné protiprávne konanie alebo ohrozenie v oblasti životného prostredia. Toto oznámenie môže byť

- vykonané osobne oznamovateľom,
- vykonané telefonicky,
- vykonané elektronicky.

Spôsob oznámenia má vplyv na kvalitu a rozsah informácií, ktoré má policajť k dispozícii pre rozhodnutie o ďalšom postupe. Je logické, že kontakt s oznamovateľom je pre policajta prvého kontaktu vždy lepšou situáciou z dôvodu možného doplnenia vstupných informácií.

Po vyhodnotení dostupných informácií dôjde spravidla policajťmi služby poriadkovej polície k osobnému prevereniu oznámených skutočností na mieste udalosti, pričom následne dochádza ku komunikácii s príslušným operačným strediskom Policajného zboru a určí sa ďalší postup.

2. Identifikácia alebo odhalenie protiprávneho konania vlastnou činnosťou

V týchto prípadoch ide situácie, kedy najmä v rámci hliadkovej služby alebo obchôdzkovej služby je policajťmi identifikované alebo odhalené možné protiprávne konanie alebo ohrozenie v oblasti životného prostredia. V tomto prípade teda nejde o sprostredkovanie prvotnej informácie inou osobou, ale o situáciu, kedy je priamo policajť osobou prvého kontaktu s možným protiprávnym stavom v oblasti životného prostredia.

Tieto situácie môžu v zásade nastať dvomi spôsobmi.

- ide o náhodné zistenie, kedy policajť popri plnení svojich služobných povinností (hliadková alebo obchôdzková činnosť) zistí takéto protiprávne konanie a je schopný rozpoznať jeho protiprávnosť alebo má aspoň podozrenie z protiprávnosti.

Ide napr. o situácie, kedy policajťi zistia znečistenie vodného toku s úhynom rýb, pílenie stromov na mieste, kde to zjavne nie je povolené alebo ukladanie odpadu na mieste, ktoré na tento účel nie je zjavne určené (napr. stromová alej, breh vodného toku a pod.). Tieto situácie je možné posúdiť aj bez odborných znalostí ako javy, ktoré si vyžadujú preverenie bližších okolností a väčšinou vedú k odhaleniu protiprávneho konania.

- ide o plánovanú činnosť s cieľom odhaliť vybrané formy protiprávnej činnosti, pričom môže ísť o aktivitu vykonávanú v súčinnosti s inými subjektmi alebo na základe žiadosti takýchto subjektov. Môže ísť o štátne subjekty – napr. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky alebo aj o iné subjekty – napr. rybárska stráž, starosta obce a pod.

Sem môžeme zaradiť napr. plánované akcie na odhalenie protiprávneho lovu rýb v rybárskych revíroch, akcie na kontrolu oprávnenosti vývozu dreva a drevnej hmoty z lesných pozemkov alebo aj pravidelné kontroly vybraných území z dôvodu opakovaného protiprávneho ukladania odpadov. Tieto aktivity nemusia vždy viesť k odhaleniu policajťne relevantnej udalosti, avšak majú mimoriadne významný preventívny dopad a významne ovplyvňujú bezpečnostnú situáciu vo vybranej oblasti alebo mieste.

Vo všeobecnosti môžeme teda konštatovať, že policajťi služby poriadkovej polície sú štandardným a typickým policajťom prvého kontaktu pri policajťne relevantných udalostiach environmentálneho charakteru, k čomu ich logicky predurčuje charakter ich činnosti a časová dostupnosť na celom území Slovenskej republiky. Bez ohľadu na spôsob akým vyjde najavo podozrenie z environmentálnej protiprávnej činnosti, sú títo policajťi zásadným faktorom pre správny postup pri reakcii na tento druh protispoločenskej činnosti.

Osobitosti a špecifiká postupu policajtov prvého kontaktu na mieste vzniku vybraných druhov (zjavne identifikovateľných) policajne relevantných udalostí environmentálneho charakteru

Kvalifikácia relevantných udalostí environmentálneho charakteru predstavuje aktuálne pre orgány presadzovania práva pomerne nový a špecifický problém. Osobitne sa to týka bezpečnostných zločiek, ktoré poskytujú svoju službu verejnosti v režime 24/7 a sú pomerne často v situácii, kedy musia riešiť udalosť, ktorá si vyžaduje určité odborné znalosti a zručnosti.

Z tohto dôvodu je dôležité riešiť v rámci činnosti Policajného zboru problém efektívnej a správnej reakcie policajtov prvého kontaktu na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru. V absolútnej väčšine prípadov je práve Policajný zbor prijímateľom oznámenia o podozrení z protiprávnej činnosti v tejto oblasti a musí teda logicky riešiť všetky otázky, ktoré vyplývajú z tejto výzvy.

Policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru predstavujú mimoriadne širokú oblasť javov a situácií, ktoré nemusia byť pri neodbornom pohľade na udalosť vnímané ako relevantné – t. j. ako udalosti, ktoré nasvedčujú určitému protiprávnemu konaniu. Významné množstvo ľudských zásahov do životného prostredia je upravených rôznymi povoleniami, rozhodnutiami alebo výnimkami, ktoré vyplývajú z príslušných právnych predpisov v tej-ktorej dotknutej oblasti a v rozhodovacej praxi orgánov presadzujúcich právo nemusia byť jednoduché odlíšiť protiprávne konanie od konania v súlade s právnymi predpismi. Ide však o otázku, ktorá je rozhodujúca pre určenie ďalšieho postupu všetkých dotknutých subjektov.

V tejto rozsiahlej oblasti rôznych foriem protiprávnych konaní majú **osobitné postavenie protiprávne konania, ktorých následok je viditeľný aj bez osobitnej odbornej znalosti pozorovateľa. V týchto prípadoch ide o javy alebo situácie, kedy je celkom zjavné, že došlo alebo dochádza k zmene určitých častí životného prostredia a to vnášaním cudzích prvkov, ktoré majú nepriaznivé následky alebo naopak dochádza k odstraňovaniu alebo prisvojovaniu si nejakej zložky životného prostredia.** Do tejto skupiny protiprávnych konaní však nie je vhodné zahŕňať situácie, kedy sú objektom útoku živé alebo aj neživé živočíchy a rastliny alebo ich časti. Toto predstavuje osobitnú oblasť s ďalšou úrovňou špecifik, kde aj prvotné posúdenie udalosti si vyžaduje odborné znalosti.

Medzi udalosti, ktorých následok je pozorovateľný aj bez odborných znalostí možno zaradiť

- prípady výskytu rôznych druhov odpadov na miestach, ktoré celkom zjavne nie sú určené na tento účel,
- prípady znečistenia vodných tokov,
- prípady protiprávnych výrubov stromov a
- prípady krádeží dreva.

Tieto udalosti environmentálneho charakteru sú spravidla pomerne jednoducho kvalifikované rôznymi oznamovateľmi a preverenie ich dôvodnosti nebýva komplikované. Zväčša ide o zjavné narušenie obvyklého stavu životného prostredia, čo je možné overiť vizuálne a bez použitia nejakého špecifického vybavenia alebo odborných vedomostí, či znalostí.

Podiel policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície na objasňovaní vybraných druhov environmentálnej trestnej činnosti

Činnosť policajtov služby poriadkovej polície obvodných oddelení Policajného zboru v postavení policajta prvého kontaktu pri policajne relevantných udalostiach environmentálneho charakteru nie je možné považovať za novú situáciu. V praxi tieto úlohy policajti obvodných oddelení Policajného zboru štandardne plnili a aj naďalej plnia.

Charakter a rozsah ich činnosti v tejto oblasti sa však s postupom času menil, nakoľko došlo jednak k zmenám v organizácii činnosti Policajného zboru v oblasti boja proti environmentálnej trestnej činnosti (Organizačné opatrenie ministra vnútra SR č.16/2021 z 29. 11. 2021 aplikované podľa Plánu obnovy a odolnosti k 01. 02. 2022) a rovnako tak došlo aj k zmenám vecnej príslušnosti pri vykonávaní skráteného vyšetřovania trestných činov proti životnému prostrediu v zmysle zákona č. 214/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Okrem týchto objektívnych a merateľných ukazovateľov je potrebné vziať do úvahy aj iné faktory, ktoré zatiaľ neboli predmetom skúmania – napr. zvýšený záujem verejnosti na ochrane životného prostredia, preventívny tlak orgánov presadzujúcich právo a pod. Tieto uvedieme len orientačne pri vyhodnocovaní podielu policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície na objasňovaní vybraných štyroch druhov environmentálnej trestnej činnosti.

Podiel policajtov služby poriadkovej polície obvodných oddelení Policajného zboru - v postavení policajta prvého kontaktu, na objasňovaní vybraných druhov environmentálnej trestnej činnosti objektivizuje význam tohto postavenia a súčasne naznačuje určité limity pre policajtov prvého kontaktu pri ich činnosti na mieste policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru.

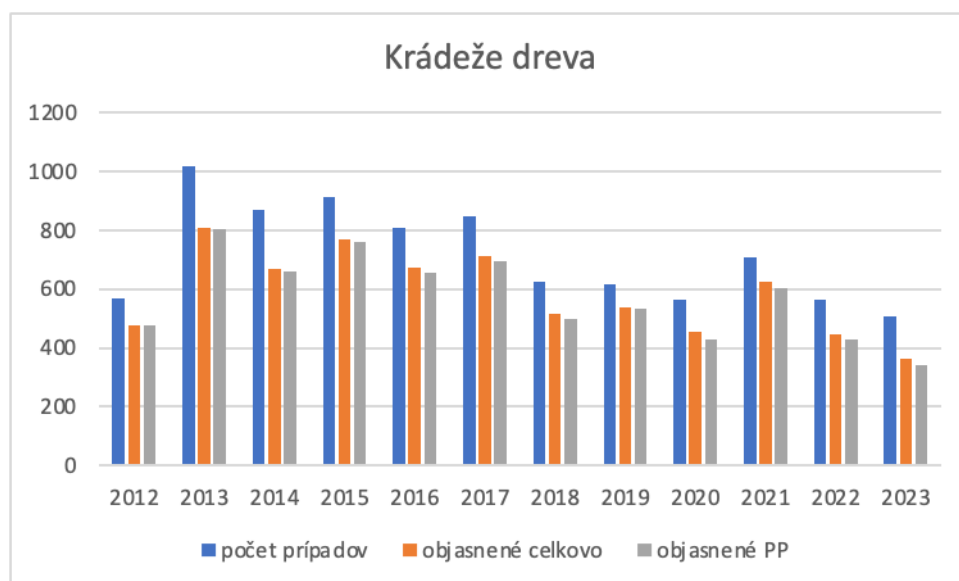
Nižšie uvádzame vybrané štyri oblasti environmentálnej trestnej činnosti a podiel na jej objasňovaní policajtmi obvodných oddelení policajného zboru v období rokov 2012 – 2023. Zdrojom týchto údajov je Evidenčný štatistický systém kriminality Prezídia Policajného zboru, pričom stručne hodnotenie štatistických výsledkov sa opiera o skúsenosti z metodologickej, kontrolnej a riadiacej činnosti a neverejné mesačné a ročné správy o stave a vývoji environmentálnej kriminality v Slovenskej republike, ktoré v tomto období spracovával autor č.1.

Krádeže dreva

Ide o pomerne špecifický druh trestnej činnosti, predovšetkým z toho dôvodu, že každé prisvojenie si dreva nachádzajúceho sa na lesnom pozemku je kvalifikované ako trestný čin podľa § 212 ods. písm. e) Trestného zákona. Toto ustanovenie je reakciou spoločnosti a zákonodarcu na veľké množstvo krádeží dreva v niektorých regiónoch Slovenska. Išlo v podstate o veľký počet krádeží dreva v nepatrnom rozsahu, avšak práve ich mimoriadne veľký počet v konečnom dôsledku spôsoboval veľké škody na životnom prostredí a na majetku, pričom orgánmi správneho práva nebolo možné tomuto stavu zabrániť.

Nižšie uvedená tabuľka a graf ukazuje vývoj počtu prípadov krádeží dreva, ich objasnenosti a podielu na tejto objasnenosti policajtmi služby poriadkovej polície.

Rok	Počet prípadov	Objasnené celkovo	Objasnené PP	Podiel
2012	568	476	475	99,80%
2013	1018	809	803	99,30%
2014	870	668	659	98,70%
2015	912	769	761	98,90%
2016	808	675	657	97,30%
2017	849	711	697	98,00%
2018	626	514	500	97,30%
2019	618	536	532	99,30%
2020	564	456	428	93,90%
2021	707	624	604	96,80%
2022	562	448	427	95,30%
2023	508	364	343	94,20%

Preskúmaním dostupných údajov možno konštatovať, že za 12 rokov došlo k postupnému poklesu tohto druhu trestnej činnosti, pričom jedným z objektívnych faktorov bola aj činnosť polície v tejto oblasti. Objasnenosť odhalených prípadov sa pohybovala medzi 80 až 90%, pričom podiel policajtov služby poriadkovej polície na objasnených prípadoch bol priemerne viac ako 95%. Tieto prípady neboli odborne náročné na dokazovanie a veľké množstvo z nich spočívalo v prichytení páchatel'a pri krádeži alebo transporte dreva z lesných pozemkov. V tejto oblasti sa významne osvedčila spolupráca polície s majiteľmi lesných pozemkov, štátnymi orgánmi, odbornou verejnosťou a samosprávami.

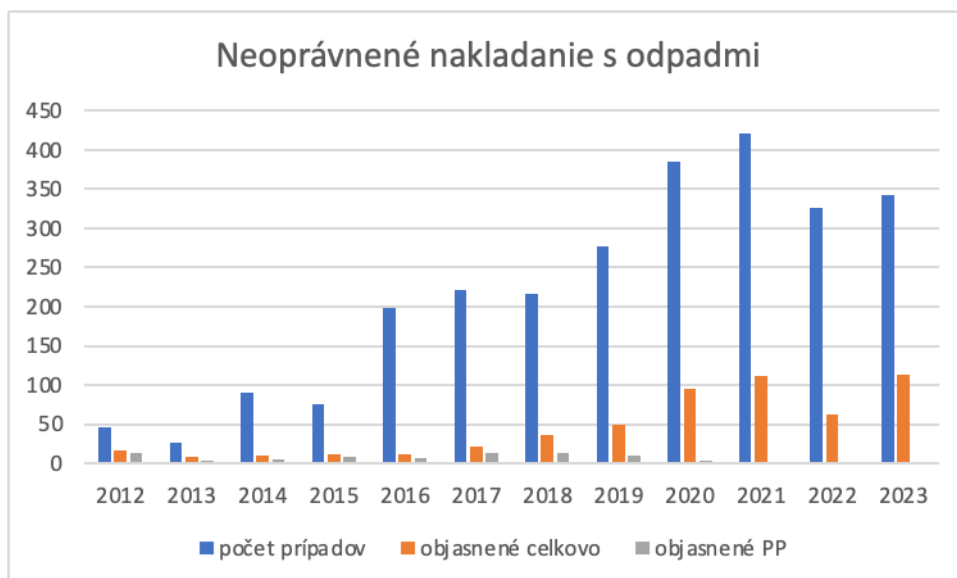
Možno konštatovať, že pri eliminácii trestnej činnosti, ktorá si nevyžaduje špecifické odborné nároky na personál, je možné dosiahnuť pozitívne výsledky aj vhodne riadenou

a organizovanou činnosťou policajtov prvého kontaktu, ktorá môže mať dôležitý preventívny dopad na vybranom území alebo vo vybranej komunite.

Neoprávnené nakladanie s odpadmi

Protiprávne nakladanie s odpadmi sa vzhľadom na jeho následky pre spoločnosť stalo postupne najviac sledovanou oblasťou environmentálnej trestnej činnosti. Prirodzene k tomu viedli najmä závažné nepriaznivé environmentálne a ekonomické dopady na spoločnosť. Veľmi zjednodušene možno uviesť, že vo vyhodnocovanom období bolo trestným činom každé protiprávne konanie v oblasti nakladania s odpadmi v rozsahu väčšom ako 266,- eur. Do roku 2015 išlo o zjavne marginalizovaný problém, ktorému zo strany orgánov činných v trestnom konaní nebola venovaná náležitá pozornosť a pretrvávala v tejto oblasti rozsiahla latencia. Od roku 2016 sa stala environmentálna trestná činnosť jedným zo samostatne vyhodnocovaných ukazovateľov kvality a kvantity výkonu útvarov Policajného zboru, čo v synergii z metodickým a kontrolným úsilím odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru spôsobilo zásadný nárast počtu odhalených prípadov. Na tomto stave sa podieľal aj zvýšený záujem odbornej i laickej verejnosti, ktorá vo vyššej miere začala oznamovať tento druh trestnej činnosti.

Rok	počet prípadov	objasnené celkovo	objasnené PP	podiel
2012	47	17	14	82,4% %
2013	27	9	4	44,40%
2014	90	10	6	60,00%
2015	76	12	8	66,70%
2016	198	12	7	58,30%
2017	221	22	13	59,10%
2018	216	37	13	35,10%
2019	277	49	11	22,40%
2020	385	96	4	4,20%
2021	421	111	2	1,80%
2022	326	62	1	1,60%
2023	343	113	1	0,90%

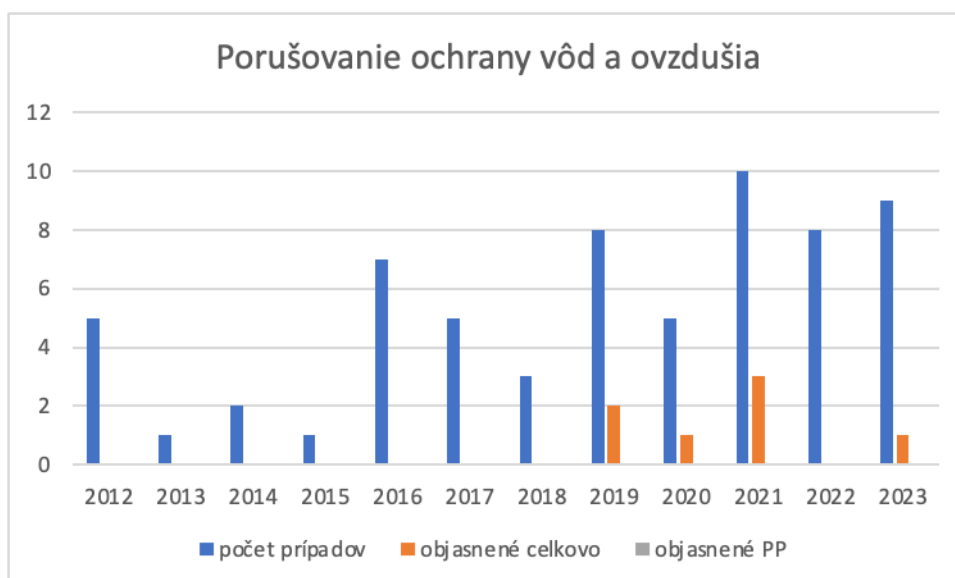

Získané štatistické údaje v tejto oblasti mimoriadne transparentne ukazujú význam rôznych organizačných opatrení na činnosť Policajného zboru. Do roku 2015 bola v podstate táto trestná činnosť riešená takmer výlučne policajtmi služby poriadkovej polície obvodných oddelení Policajného zboru a ich podiel na objasnenosti bol priemerne viac ako 60 %, pričom celkový počet prípadov sa rátal na desiatky. Po zaradení environmentálnej trestnej činnosti medzi sledované bezpečnostné priority došlo k prudkému nárastu odhalených prípadov, avšak podiel poriadkovej polície na ich objasnenosti postupne klesal k 30%, čo bolo spôsobené zvýšenou aktivitou služby kriminálnej polície a činnosť služby poriadkovej polície sa postupne presúvala ku štandardnej činnosti policajta prvého kontaktu. Definitívny zlom prišiel v polovici roku 2019, kedy vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie tohto druhu trestnej činnosti prešlo úplne do pôsobnosti služby kriminálnej polície a podiel poriadkovej polície na objasňovaní tejto trestnej činnosti postupne poklesol až pod 1%. Prakticky to znamená, že v tejto oblasti policajti služby poriadkovej polície v plnej miere plnia už len úlohy policajtov prvého kontaktu a na objasnení prípadov sa podieľajú len v prípadoch, kedy v rámci plnenia svojich služobných povinností zadržia páchatel'a trestného činu priamo pri jeho trestnej činnosti alebo bezprostredne po nej. Tento stav možno hodnotiť z pohľadu rozsahu a množstva iných úloh služby poriadkovej polície ako priaznivý, nakoľko sa táto môže sústrediť na iné oblasti svojej činnosti a z pohľadu odbornosti a kvality postupu orgánov presadzujúcich právo postačí sa sústrediť na odborný výcvik a vzdelávanie v rozsahu, ktorý uvádzame v ďalšej časti nášho príspevku.

Porušovanie ochrany vôd a ovzdušia

Environmentálne trestné činy týkajúce sa porušovania ochrany vôd a ovzdušia sú osobitným špecifickým problémom pre orgány presadzovania práva. Z pohľadu porušovania ochrany vôd sa javí odhaľovanie takýchto prípadov ako pomerne jednoduché a vo väčšine prípadov ide o zjavnú zmenu kvality vody, ktorá je ľahko identifikovateľná – zmena farby, zápach alebo prítomnosť mŕtvych živočíchov indikujú negatívnu zmenu a odôvodňujú reakciu vybraných štátnych orgánov. V prípade znečistenia ovzdušia je takáto identifikácia však oveľa zložitejšia, nakoľko zápach alebo dym nemusia byť nevyhnutne dôkazom porušovania právnych predpisov. Tento druh environmentálnej trestnej činnosti kladie osobitné nároky na koordináciu a kooperáciu polície s inými subjektmi, nakoľko jej niektoré formy môžu predstavovať aj bezprostredné ohrozenie života a zdravia osôb – najmä pri únikoch chemických látok do ovzdušia.

Rok	počet prípadov	objasnené celkovo	objasnené PP	podiel
2012	5	0	0	0%
2013	1	0	0	0%
2014	2	0	0	0%
2015	1	0	0	0%
2016	7	0	0	0%
2017	5	0	0	0%
2018	3	0	0	0%
2019	8	2	0	0%
2020	5	1	0	0%
2021	10	3	0	0%
2022	8	0	0	0%
2023	9	1	0	0%

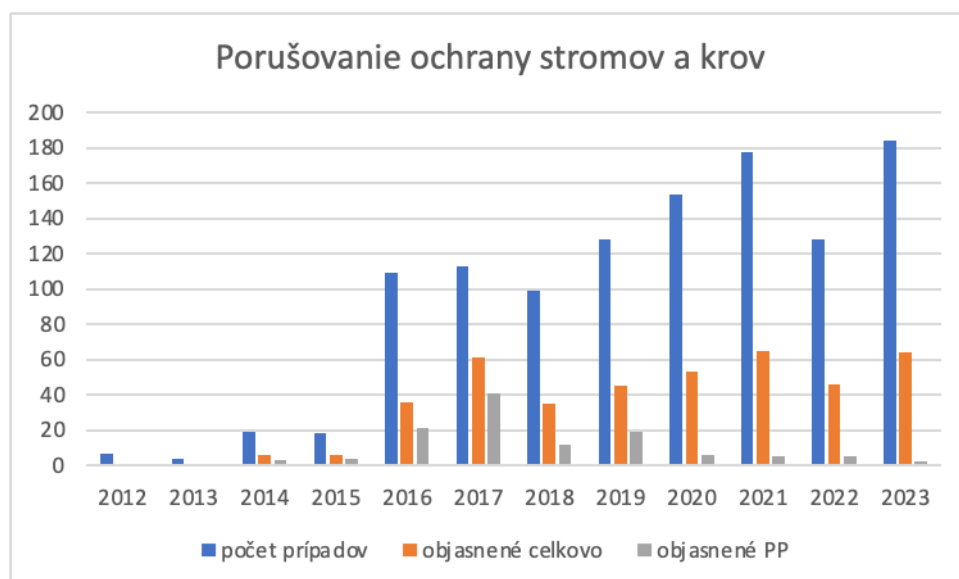

Štatistické výsledky za 12 rokov ukázali, že policajti služby poriadkovej polície sa nepodieľali na objasňovaní tejto trestnej činnosti a celkom zjavne plnili štandardné úlohy policajtov prvého kontaktu, kedy vždy preverovali pravdivosť oznámenej udalosti a potom podľa situácie poskytovali nevyhnutnú súčinnosť iným subjektom pri riešení vzniknutej udalosti. Praktické skúsenosti pri vyšetrovaní prípadov tejto trestnej činnosti však v minulosti ukázali, že policajti prvého kontaktu môžu byť pri týchto prípadoch jedným z rozhodujúcich faktorov pri získaní dôležitých dôkazov (napr. vzorky vody) alebo identifikácií zdroja znečistenia. S prihliadnutím na následky tohto druhu trestnej činnosti sa preto javí ako mimoriadne dôležité zabezpečiť kvalitu výkonu policajtov prvého kontaktu, najmä prostredníctvom primeraného vzdelávania a výcviku.

Porušovanie ochrany stromov a krov

Výruby stromov a krov alebo ich poškodzovanie v rozpore s príslušnými právnymi predpismi boli v sledovanom období trestným činom pokiaľ rozsah tejto protiprávnej činnosti prekročil sumu 2660,- Eur. Tento aspekt sa vždy sekundárne skúma aj pri odhalených prípadoch krádeží dreva, nakoľko odhalenie krádeže dreva odôvodňuje podozrenie aj z protiprávneho výrubu stromov. Akékoľvek vyrúbanie stromov na lesných pozemkoch a v špecificky určených prípadoch uvedených v zákone č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov aj na nelesných pozemkoch, podlieha rôznym povolovacím konaniam, takže policajť prvého kontaktu preverujúci oznámenie tohto druhu sa vždy môže domáhať listinného dokumentu oprávňujúceho osobu alebo osoby rúbať stromy alebo kry. Tento aspekt na jednej strane zjednodušuje pre policajtov preverovanie oznámeného skutku, avšak na druhej strane ak čelia páchatelom, ktorí majú určité odborné znalosti v tejto problematike (napr. odborný lesný hospodár, užívateľ alebo majiteľ lesa) môže byť správne posúdenie veci zložitým odborným problémom. Avšak z pohľadu správnej reakcie na oznámenú udalosť úplne postačuje, ak policajť prvého kontaktu zvládne identifikáciu osôb a miesta incidentu v takom rozsahu, ktorý umožní iným orgánom presadzovania práva vec náležite posúdiť.

Rok	počet prípadov	objasnené celkovo	objasnené PP	podiel
2012	7	1	1	100%
2013	4	0	0	0%%
2014	19	6	3	50,00%
2015	18	6	4	66,70%
2016	109	36	21	58,30%
2017	113	61	41	67,20%
2018	99	35	12	34,30%
2019	128	45	19	42,20%
2020	154	53	6	11,30%
2021	178	65	5	7,70%
2022	128	46	5	10,90%
2023	184	64	2	3,10%

Štatistické údaje o podiele policajtov poriadkovej polície na objasňovaní tejto trestnej činnosti naznačujú v určitej miere dva základné faktory uvádzané už pri predchádzajúcich trestných činoch. Prvým je, že od roku 2016 sa stala environmentálna kriminalita jedným z hodnotiacich kritérií činnosti útvarov Policajného zboru, čo v súlade s vyššou občianskou angažovanosťou a metodickým a kontrolným úsilím odboru odhaľovania nebezpečných materiálov úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru viedlo k postupnému znižovaniu latencie tohto druhu trestnej činnosti. Druhým je – podobne ako pri trestnom čine neoprávnené nakladanie s odpadmi, pomerne vysoký podiel policajtov služby poriadkovej polície na objasňovaní tejto trestnej činnosti do roku 2019, pričom rovnako ako pri odpadoch tento podiel začal pomerne prudko klesať v roku 2020, kedy absolútnu väčšinu prípadov riešila služba kriminálnej polície, čo bolo spôsobené zmenou vecnej pôsobnosti pri vyšetrowaní a skrátrenom vyšetrowaní trestných činov proti životnému prostrediu. To však nijako nezmenšuje dôležitý význam policajtov prvého kontaktu pri odhaľovaní a objasňovaní tejto trestnej činnosti, kde je rovnako prvotné správna reakcia často rozhodujúcim faktorom pre odhalenie a usvedčenie páchatel'ov protiprávneho konania.

Špecifiká postupu policajtov prvého kontaktu zo služby poriadkovej polície na objasňovaní vybraných druhov environmentálnej trestnej činnosti

Policajne relevantné udalosti environmentálneho charakteru v tejto oblasti majú svoje špecifiká, ktoré je potrebné vziať do úvahy pri určovaní správneho a efektívneho postupu policajtov prvého kontaktu. Tieto špecifiká sa týkajú viacerých oblastí a majú priamy dopad na rozhodovaciú a praktickú činnosť policajta, ktorý im musí čeliť bez špeciálneho výcviku a vzdelávania. Veľmi zjednodušene môžeme pre vybrané štyri typy udalostí identifikovať tieto špecifiká:

- špecifické hrozby pre život a zdravie osôb – miesto udalosti môže mať nebezpečné vlastnosti (napr. únik nebezpečných látok z uloženého odpadu),
- miesto činu spravidla podlieha rýchlym zmenám, najmä ak ide o vonkajší priestor a v dôsledku toho môže byť nepriaznivo ovplyvnená dôkazná situácia (napr. znečistenie vodného toku, poveternostné podmienky a pod.),
- odhalenie a identifikácia niektorých stôp relevantných pre ďalšie dokazovanie si môže vyžadovať odborné skúsenosti a zručnosti a niekedy aj špecializované vybavenie,
- pri niektorých environmentálnych trestných činoch postačuje pre naplnenie ich skutkovej podstaty len stav hrozby alebo nedbanlivostné konania a bez príslušných znalostí môže dôjsť k podceneniu situácie,
- odhalenie a identifikácia nepriaznivých následkov a ich rozsah si môže vyžadovať odborné znalosti, nakoľko niektoré nepriaznivé dopady nemusia byť viditeľné,
- činnosť na mieste činu si vždy vyžaduje aktívnu koordináciu a kooperáciu s rôznymi špecializovaným subjektmi (znalci, odborne spôsobilé osoby, pracovníci rôznych štátnych orgánov a pod.).

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že na takomto mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru je potrebné vziať do úvahy viacero kľúčových premenných, ktoré majú následne priamy dopad na ďalší vývoj situácie. Ide najmä o ochranu života a zdravia osôb, ochranu a vymedzenie miesta činu, ochranu a stabilizáciu miesta činu a stôp, aktívnu komunikáciu s príslušným operačným dôstojníkom kvôli kooperácii a koordinácii na mieste udalosti a identifikáciu osôb majúcich vzťah k veci.

Vo všeobecnosti a zjednodušene možno postup policajtov na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru vo vybraných štyroch oblastiach definovať nasledovne:

1. Preverenie, či oznámené skutočnosti korešpondujú s realitou zistenou na určenom mieste.
2. Ak to situácia dovoľuje, zabezpečiť dostupnými prostriedkami ochranu života a zdravia prítomných osôb, vrátane seba.
3. Ak to situácia dovoľuje, zabrániť šíreniu nepriaznivého následku alebo škody na životnom prostredí a majetku.
4. Bezodkladné a aktívne komunikovanie s operačným dôstojníkom.
5. Identifikácia a v prípade potreby aj zabezpečenie osôb majúcich vzťah k zistenému protiprávnemu konaniu.
6. Identifikácia a ochrana zjavných stôp súvisiacich s protiprávnym konaním.
7. Celková ochrana miesta činu.

Vo všetkých prípadoch podozrenia z environmentálnej trestnej činnosti je žiadúce, aby policajt prvého kontaktu, ak je to možné, bezodkladne komunikoval s vecne a miestne príslušným orgánom činným v trestnom konaní, ktorý by mal jeho činnosť usmerniť do svojho príchodu na miesto udalosti.

Každá z vybraných štyroch oblastí environmentálnej protiprávnej činnosti predstavuje pre policajta prvého kontaktu špecifickú výzvu, pričom spravidla prvotné vizuálne posúdenie vnímanej situácie alebo javu predstavuje len jeden aspekt jeho rozhodovania o ďalšom postupe. Pre správny postup je rovnako dôležité vziať do úvahy aj ďalšie faktory, ktoré uvádzame nižšie.

1. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti odpadov

V týchto prípadoch ide zväčša o oznámenie o náleze odpadu na mieste, ktoré na tento účel nie je určené alebo povolené, pričom v niektorých prípadoch môže dôjsť k úniku odpadu do prostredia, najmä pri kvapalných odpadoch.

Odporúčany postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť prítomnosť možného odpadu na oznámenom mieste vrátane jeho možného úniku do prostredia (najmä vizuálne),
- ak sa na mieste nachádzajú osoby, ktoré majú príznaky ohrozenia alebo poškodenia zdravia v dôsledku kontaktu s odpadom, tieto bezodkladne vyviešť z miesta ohrozenia a zabezpečiť im odbornú pomoc prostredníctvom operačného dôstojníka,
- ak je to technicky možné a nehrozí nebezpečenstvo ohrozenia života a zdravia, zabrániť úniku alebo rozširovaniu odpadu do prostredia alebo o tomto bezodkladne informovať špecializované subjekty (hasiči, špecializované firmy a pod.),
- ak je to dôvodné, nepretržite komunikovať operačnému dôstojníkovi informácie o smere a rozsahu hrozby vznikajúcej z úniku odpadu do prostredia až do príchodu špecializovaných zložiek určených na jeho zneškodnenie,
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k odpadu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti,

- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp.

2. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti znečisťovania vôd

V týchto prípadoch ide zväčša o oznámenie o znečistení vodných tokov alebo vodných nádrží, pričom toto bolo zistené nálezom uhynutých rýb alebo zmenou farby vody, či inými ľudskými zmyslami vnímanými zmenami vody (pena, zápach a pod.).

Odporúčaný postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť prítomnosť následkov zmeny kvality vody (najmä vizuálne) – najmä nálezom mŕtvych vodných živočíchov, zmenou farby vody alebo inými zjavnými zmenami vody,
- ak sa na mieste nachádzajú nejaké osoby je potrebné im zabrániť v kontakte s kontaminovanou vodou,
- ak je to technicky možné vykonať bezodkladný odber vody v prípade tečúcich vodných tokov, pričom je potrebné používať minimálne ochranné rukavice a čo najviac čisté nádoby na odber prvotnej vzorky vody a súčasne ak je to možné a bezpečné vybrať z vodného toku aj uhynuté vodné živočíchy – toto opatrenie sa týka výlučne tečúcich vôd, kde veľmi rýchlo dochádza k strate dôležitých stôp,
- ak je to dôvodné a možné, bezodkladne zabrániť ďalšiemu šíreniu znečistenia do vody napr. vypnutím čerpadla alebo iného zariadenia, najmä ak je na mieste prítomná oprávnená osoba,
- ak je zdroj znečistenia neznámy je potrebné v spolupráci s operačným dôstojníkom vhodne rozdeliť sily a prostriedky a pokúsiť sa nájsť zdroj znečistenia – v prípade vodného toku proti jeho prúdu,
- nepretržite komunikovať s operačným dôstojníkom, najmä kvôli zabezpečeniu špecializovaných subjektov na riešenie takýchto incidentov (hasiči, Slovenská inšpekcia životného prostredia a ďalší),
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k incidentu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp.

3. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti ochrany stromov a krov (výrubu)

V týchto prípadoch ide zväčša o oznámenie o podozrenie z nepovoleného výrubu stromov alebo krov alebo ich poškodzovania nevhodným orezom.

Odporúčaný postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť oznámenú činnosť alebo jej následky – najmä vykonávaním výrubu alebo nálezom pozostatkov po výrube (pne stromov, konáre, stopy po mechanizmoch a pod.),
- ak sa na mieste nachádzajú nejaké osoby vykonávajúce výrub stromov je potrebné od týchto požadovať listinný doklad oprávňujúci ich na túto činnosť a ak ho nepredložia je potrebné im zabrániť v ďalšej činnosti,
- prípadné informácie uvádzané osobami na mieste výrubu overiť prostredníctvom operačného dôstojníka,

- nepretržite komunikovať s operačným dôstojníkom, najmä kvôli zabezpečeniu špecializovaných subjektov na riešenie takýchto incidentov (Štátna ochrana prírody SR, odborný lesný hospodár a ďalší),
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k incidentu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp.

4. Postup policajtov prvého kontaktu v prípade podozrenia z protiprávneho konania v oblasti krádeží dreva

V týchto prípadoch ide o oznámenie o protiprávnom výrube a odcudzení stromov alebo ich častí z lesných pozemkov.

Odporúčaná postup pre policajta prvého kontaktu:

- preverenie oznámenej informácie na mieste s cieľom potvrdiť alebo vyvrátiť oznámenú činnosť alebo jej následky – najmä nálezom pňov stromov alebo nálezom pozostatkov po výrube (konáre, stopy po mechanizmoch a pod.),
- ak sa na mieste nachádzajú nejaké osoby vykonávajúce výrub stromov je potrebné od týchto požadovať listinný doklad oprávňujúci ich na túto činnosť a ak ho nepredložia je potrebné im zabrániť v ďalšej činnosti,
- prípadné informácie uvádzané osobami na mieste výrubu overiť prostredníctvom operačného dôstojníka,
- nepretržite komunikovať s operačným dôstojníkom, najmä kvôli zabezpečeniu osôb dôležitých pre posúdenie veci (odborný lesný hospodár, užívateľ alebo obhospodarovateľ lesa a ďalší),
- zabezpečiť identifikáciu všetkých osôb majúcich vzťah k udalosti (oznamovateľ, svedkovia, podozriví, poškodení),
- zabezpečiť identifikáciu fyzických a právnických osôb majúcich vzťah k incidentu, objektu alebo pozemku na ktorom došlo k udalosti,
- predbežne identifikovať rozsah miesta činu a tento priestor zabezpečiť z dôvodu ochrany kriminalisticky relevantných stôp.

Záver

Pôsobnosť služby poriadkovej polície prostredníctvom vybraných druhov organizačno-taktických foriem činnosti na mieste policajne relevantnej udalosti environmentálneho charakteru je na základe uvedených faktov nespochybniteľná. Policajti služby poriadkovej polície predstavujú jeden zo zásadných prvkov bezpečnostnej architektúry štátu v oblasti ochrany životného prostredia. Včasná a správna reakcia policajtov prvého kontaktu často rozhoduje o určení ďalšieho postupu, pričom zásadným faktorom v tejto špecifickej oblasti bezpečnosti je správna komunikácia a koordinácia tak, aby sa eliminovali vznikajúce nepriaznivé následky alebo aby sa ich vplyv aspoň znížil do príchodu špecializovaných subjektov.

Je zrejme, že z časového hľadiska až sekundárne (druhotne) po vykonaní uvedených úkonov prichádzajú na miesto policajne relevantnej udalosti príslušníci odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru, ktorí vykonávajú dokumentovanie udalosti

a následné vyšetrovanie, pričom pokračujú vo vykonávaní následných operatívnych i procesných úkonov smerujúcich k objasneniu predmetnej udalosti.

Otázky primeranej rýchlosti a odbornosti pri reagovaní na policajne relevantnú udalosť environmentálneho charakteru budú vždy predstavovať významnú výzvu pre Policajný zbor. S prihliadnutím na hroziace následky a na rastúci význam a hodnotu životného prostredia pre spoločnosť budú rásť aj nároky na všetky bezpečnostné zložky, ktoré sa podieľajú na jeho ochrane.

Použitá literatúra

CHMELA, Z. 2007. Management výkonných organizačných článkov. Policejní akademie ČR v Praze. Praha 2007. ISBN 978-80-7251-259-1.

Nariadenie prezidenta Policajného zboru č. 80/2018 o činnosti základných útvarov služby poriadkovej polície Policajného zboru

NESVADBA, A. 2004. Teória policajných a bezpečnostných činností. Bratislava. 2004. ISBN 80-8054-324-0.

KOČAN,Š.,LOFFLER,B.,ZÁMEK,D. Poriadková polícia. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN: 978-80-7380-462-6, s. 393

LÖFFLER, B., BLATNICKÝ, J. Vedecká štúdia - Analýza potreby súčinnosti pri realizácii pôsobnosti vybraných zložiek na mieste vzniku policajne relevantnej udalosti / mieste činu/, Teoria a prax vyšetrovania- interdisciplinárne aspekty – zborník vedeckých prác, ISBN 978-80-8054-709-7, Akadémia PZ 2017

Vedeckovýskumná úloha VÝSK. 266 Pôsobnosť policajtov prvého kontaktu na mieste policajne-relevantnej udalosti environmentálneho charakteru.

STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L., a kol. Trestný zákon. Komentár. II. Zväzok. 1. vydanie. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2022, 1536s.

Viktoryová, J. – Palarec, J. a kol.: Základy vyšetrovania, Bratislava, APZ, 2009.

Viktoryová, J., Bango, D., a kol. : Vyšetrovanie vybraných druhov trestných činov. Akadémia Policajného zboru. Bratislava, 2007.

FABŠÍKOVÁ, T., Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí. Praha : Auditorium 2021.

Chmelík, J., a kol. : Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení. Praha : Linde Praha, 2005.

Smernice, právne predpisy a iné

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2024/1203 z 11. apríla 2024 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva

Bazilejský dohovor o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez štátne hranice a ich zneškodňovaní

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch

Zákon č. 364/2004 Z. z. Vodný zákon

Vyhláška č. 170/2021 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

Vyhláška č. 371/2015 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch

Koncepcia boja s environmentálnou kriminalitou na Slovensku, Prezídium Policajného zboru, Bratislava, 2004.

Nariadenie P PZ o činnosti základných útvarov služby PP PZ č.85/2024

Internetové zdroje

<https://www.epi.sk/odborny-clanok/Uvahy-o-efektivite-trestneho-konania-v-Slovenskej-republike-hladanie-nastrojov-a-rieseni-na-jeho-casove-a-ekonomicke-zefektivnenie.htm>

<https://www.epi.sk/odborny-clanok/postihovanie-environmentalnych-deliktov-v-rezime-spravneho-a-trestneho-prava.htm>

<https://www.epi.sk/odborny-clanok/Implementacia-Smernice-o-ochrane-zivotneho-prostredia-prostriedkami-trestneho-prava-do-pravneho-poriadku-SR-2-cast.htm>